

Hälsö- och sjukvårdsnämnden

Verksamhetsrapport Läkemedelskommittén 2025**Uppdrag**

I Sveriges samtliga regioner finns läkemedelskommittéer, vilkas verksamheter är lagstadgade av riksdagen. På Gotland finns ett lokalt styrande reglemente: ”Reglemente för Läkemedelskommittén i Region Gotland”. Läkemedelskommitténs uppdrag är att vara rådgivande, och verksamheten syftar till att gotlänningar ska få en medicinskt effektiv, ändamålsenlig och säker läkemedelsbehandling, som också är kostnadseffektiv.

Årets verksamhetRekommenderade läkemedel

Varje region i Sverige sammanställer en lista över rekommenderade läkemedel. De flesta regioner ser att det är viktigt att listan innehåller läkemedel som används förebyggande, eller behandlande, mot vanliga sjukdomar som handläggs i primärvården. Gotlands läkemedelskommittés rekommendationslista tas fram i samarbete med specialister verksam på Gotland, samt Region Stockholms läkemedelskommittés olika expertgrupper. År 2025 gjordes en lista för år 2026 som innehåller läkemedelsrekommendationer i en klinisk kontext med integrerade s.k. ”kloka kliniska val”. Arbetet med att uppdatera och färdigställa rekommendationslistan pågick under hösten 2025 och den färdiga listan trycks upp och distribueras i början av år 2026. Den digitala listan finns tillgänglig för alla på webbplatsen gotland.se. De största nyheterna i rekommendationslistan det här året är fokusområde ”Läkemedel och miljö”, en gedigen omarbetning av behandlingsriktlinjer för hjärt- och kärlsjukdom och ett nytt särskilt kapitel om läkemedelsbehandling vid kronisk njursvikt.

Informationsluncher

Läkemedelskommittén anordnar lunchföredrag cirka en gång per månad. Inbjudna experter, både interna och externa föreläsare, talar då om läkemedelsanknutna ämnen av allmänt intresse. Det är en möjlighet till intern producentobunden fortbildning för regionens specialistläkare och en del av utbildningsverksamheten för andra förskrivare och medarbetare inom HSF. Under 2025 har lunchföredrag och diskussionstillfällen ordnats om bland annat nyheter i årets REK-lista,

läkemedelsbehandling till äldre, läkemedel och miljö, praktisk instruktion i användning av Infektionsverktyget, praktisk instruktion av ny funktion för oxygenbehandling i TakeCare, antibiotika och antibiotikaresistens, nytt vårdprogram för handläggning av anafylaxi och palliativ läkemedelsbehandling. I första hand är det fysiska föreläsningar, men för de som inte kan komma erbjuds digital närvaro.

Kontakt med apoteken:

Läkemedelskommittén har ett gott samarbete med samtliga apotek på ön. I år har vi träffats både vår och höst. Det är ett bra tillfälle att utbyta erfarenheter och diskutera gemensamma frågor.

Restnoterade läkemedel

Rest- och bristnotering av läkemedel har fortsatt vara ett vanligt förekommande problem under år 2025. Nationellt samarbetar landets läkemedelskommittéer bland annat genom LOK (Nätverket för landets läkemedelskommittéer) med Läkemedelsverket för att underlätta situationen. För att underlätta för Gotlands patienter, förskrivare och apotek har läkemedelskommittén utfärdat övergripande licenser för läkemedel som behöver finnas tillgängliga i samtliga verksamheter. Vidare har särskilda överenskommelser träffats med apoteken som möjliggör utbyten av läkemedel med osäker tillgång till andra styrkor och tillverkare av samma läkemedelssubstans utan föregående kontakt med förskrivaren. En särskild förteckning över aktuella generella licenser finns tillgänglig på läkemedelskommitténs hemsida och uppdateras kontinuerligt.

Samarbete Region Stockholm

Ett utmärkt samarbete föreligger med Region Stockholm. Upphandling av läkemedel till slutenvården sker gemensamt och ger rabatter för Region Gotland i storleksordningen 5 miljoner kronor. Detta förutsätter aktivt deltagande i Region Stockholms läkemedelskommittés olika expertgrupper. Deltagande i expertgruppsdiskussioner är en central del av kunskapssäkringen. Ordföranden för Gotlands läkemedelskommitté är sedan tidigare adjungerad i Region Stockholms läkemedelskommitté, något som främjar samarbetet.

Inom kunskapsstyrningsorganisationen förekommer läkemedels- och medicinteknikfrågor. Rörande dessa frågor är också Gotlands läkemedelskommitté engagerad. Landets läkemedelskommittéer har ett nationellt nätverk, LOK, med regelbundna möten och samordning av läkemedelsrelaterade aktiviteter i landet. I detta nätverk deltar ordförande i Gotlands läkemedelskommitté.

Dialogmöten med Tandvårds- och Läkemedelsförmånsverket (TLV), Läkemedelsverket (LV) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

Under året har regelbundna dialogmöten med relevanta myndigheter och SKR genomförts.

Kvalitetskontroll

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, redovisar i "Vården i siffror" en jämförelse mellan regionerna där en mängd olika variabler vägts samman. Primärvården har också ett digitalt nationellt uppföljningsverktyg. Vården på Gotland jämförs med riket i dessa kvalitetskontrollsystem. Läkemedelsanvändningen följs med olika mått. Läkemedelskommittén arbetar med målet att kontinuerligt förbättra kvaliteten på läkemedelsanvändningen på ön. Med bland annat SKR:s statistik kan kvaliteten följas. Strama följer och återkopplar antibiotikaanvändningen i både öppen- och slutenvård. Nya verktyg i form av diagnoskopplad förskrivning och Infektionsverktyget medger bättre möjligheter att följa antibiotikaanvändning i slutenvård.

Sammantaget kan konstateras utmärkt följsamhet till rekommendationerna i den lokala rekommendationslistan för läkemedel, den s.k. REK-listan, men förbättringsområden finns. I vissa fall är utmaningen att minska användningen av läkemedel, till exempel vid sömnproblem. Region Gotland har mycket bra siffror när det gäller minskningen i förskrivningen av beroendeframkallande läkemedel, t.ex. opioider. Förskrivning av vissa läkemedelsgrupper är hög på Gotland, exempelvis läkemedel som förändrar immunsystemet vid autoimmuna sjukdomar som reumatism och läkemedel vid cancersjukdom. Användningen följer nationella riktlinjer och Läkemedelskommittén för dialog runt läkemedelskostnaderna vid våra regelbundna turnéer ute i verksamheterna.

Kostnadsutveckling för läkemedel

Kostnaderna för läkemedel ökar årligen nationellt och så även på Gotland. Kostnadsökningen för Region Gotland år 2025 var 1,1 % inom förmånen jämfört med året innan (t.o.m. november), vilket är något mindre än kostnadsökningen i riket som är 4,0 % (t.o.m. november). Vissa läkemedel, till exempel cancerläkemedel och läkemedel som används vid autoimmuna sjukdomar, är särskilt dyra. Nyare läkemedel vid diabetes typ 2 används alltmer och har fått utökade indikationer. Förskrivare på Gotland följer rekommendationerna väl, och eftersom de nya läkemedlen är avsevärt dyrare än de äldre, medför det tydligt ökade kostnader. Minskad kostnad ses på en del läkemedel, vars patent gått ut senaste åren och där förskrivningen kunnat ändras till billigare biosimilarer. Läkemedelskommittén arbetar aktivt för att motivera till användande av billigare läkemedelsbehandling om sådan finns tillgänglig med bibehållen medicinsk kvalitet. Under året har den särskilda läkemedelsbesparingssatsningen ”Byt läkemedel 2024–2025” fortsatt att genomföras. Möte har också genomförts med sjukhusets ledningsgrupp (SLG) i syfte att analysera användning och kostnader för läkemedel jämfört med riket och Region Kalmar.

Planerad verksamhet för år 2026

Läkemedel ingår ”på tvären” i kunskapsstyrningen, och där har läkemedelskommittéerna i Sverige en roll i sin respektive region. I det nationella samarbetet kring läkemedel har organisationen LOK en nyckelroll. LOK består av ordföranden i samtliga Läkemedelskommittéer i landet och ingår även i kunskapsstyrningen. Kunskapsstyrning av läkemedelsval är angeläget med tanke på ökande kostnader och eftersom de flesta nya läkemedel är avsevärt dyrare än föregångarna. Riktade insatser med ökad uppföljning av utvalda områden, både insatser inom slutenvården och insatser i primärvården för bättre kvalitet och kostnadskontroll är viktiga. Som en del i detta arbete genomförs just nu benchmarking gentemot bland annat Region Kalmar i syfte att identifiera skillnader i användning och förskrivning av läkemedel.

Läkemedelskommittén på Gotland har den stora fördelen att verka i en region där det är lätt för olika aktörer att komma i kontakt med varandra. Det ger ofta snabba och konstruktiva diskussioner och snabba beslut. Läkemedelskommittén har noterat ett stort intresse för läkemedelsfrågor bland förskrivare och övrig hälso- och sjukvårdspersonal och blir ofta kontaktade med frågor. Plan för kommande år är att på flera olika sätt arbeta för klok behandling, både med icke-farmakologiska metoder och med läkemedel. Ett bra sätt att minska läkemedelskostnader är att få patienter att själva engagera sig och förbättra sina levnadsvanor. Under våren 2026 lanseras även en uppdaterad läkemedelsbesparingssatsning, ”Byt läkemedel – 2026”, med fokus på kostnadseffektiva och medicinskt likvärdiga behandlingsalternativ.

Vi samarbetar med övriga vården för att lyfta arbete med levnadsvanor som komplement till läkemedel, till exempel genom arbete med rekommendationslistan,

informationsluncher och de årliga kurserna i läkemedel för både regionens AT- och ST-läkare. Dessutom finns sjukdomsspecifika råd som kan förbättra livskvaliteten för personer med vissa sjukdomar. Det är en utmaning för förskrivare att nå ut till patienterna med råd om förändring av levnadsvanor.

Ett särskilt fokusområde under 2026 är läkemedel och miljö, med inriktning på att minska utsläpp av svårnedbrytbara läkemedelsrester från användning inom human- och djurhållning samt från tillverkning, i linje med Agenda 2030 och EU:s omarbetade avloppsdirektiv. Riktade informationsinsatser genomförs inom ramen för utbildningar, seminarier och verksamhetsturnéer. Som stöd i detta arbete har vi tagit fram en digital lathund för förskrivare – ”Byt läkemedel – miljö” – med miljövänligare behandlingsalternativ och vägledning för korrekt kassation av läkemedel.

Under året förväntas en uppdaterad överenskommelse om samverkansregler mellan den offentligt finansierade hälso- och sjukvården och läkemedels-, medicinteknisk och laboratorieteknisk industri. Överenskommelsen kommer bland annat att kommuniceras via Läkemedelskommitténs informationskanaler.

Fortsatt samverkan med lokala experter, Region Stockholms expertgrupper, LOK-nätverket och det lokala programområdet Strama, bedöms nödvändigt för att läkemedelskommittén ska kunna fortsätta bedriva sin rådgivande verksamhet. Under våren 2026 erbjuder Läkemedelskommittén samtliga vårdverksamheter i offentlig regi, samt privata utövare inom vårdvalet sitt årliga besök för information om nyheter i rekommendationslistan och diskussion om läkemedel.

Resurser

Läkemedelskommittén har 12 medlemmar med representation från primärvård, psykiatri och slutenvårdens opererande och icke-opererande specialiteter. Sekreteraren delar sin tid mellan chefsapotekaruppdraget och läkemedelskommittén. Tjänsten som informationsläkare är för närvarande vakant.

Hälsö- och sjukvårdsförvaltningen

Marie Loob
Hälsö- och sjukvårdsdirektör